Массе а мехий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома,
Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деза ◆ ШИНАРА, 9 январь, 1973 шу. ◆ № 4 (5267). Мах 2 кеп.

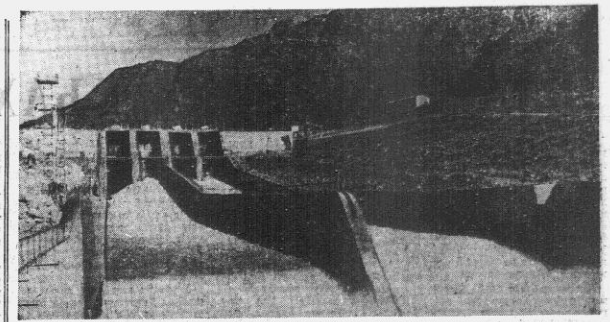

ТАДЖИКСКИ ССР- Яваьсин атагІарча маьхо доагІадьча целинин лаьттай 33 эзар гектара тІа хий дахийтад республикерча иргаторашна Вахш ДІакъайлачул тІехьагІа дена дІадолхача шераша.

Уж моттигаш кара а ерзаяь, хІаьа шта лаьхьай пхи пхи баха поселкаш, дІадув боамбе кхаш, дІаеГай сомий бешамаш. Ухаза хьалъеш латт Средни Азе бокхагІебаь Яваьсин электрохимически комбинат.

Са чудоссадеш йоьла тІоздал кердача боамби целабечу районан массе митинге кхоачийт нах болчІенашна дахийта. 1 миллиарди 360 миллионин куб.метр хий.

К. ГАРЕНСКИХ сурт. ТАСС фотохроникех.

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

1973 шера халкъоахама план ханал хьалха кхоачашъяра промышленность, гІишлошъеча, транспорта болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа

Коммунистически парте хьалхе а лелаеш советски халкъо пер-гатІа кхоачашбо КПСС XXIV-ча съезда решеношъ, айсларІа пятилетка задаеш кхоачашъяра тІехь кьовсам лоаттабу.

Массане а политически сахьтана кьахьегара хьинаьрч лаккхараш-да болгалдалъхьар 1972 шу ССР Союз хьаьв 50 шу дина шу.

Дукхаха къамел латтача ,халкъо коммунизм хьалъеш хьийгача турпалча хьаьн итогашъ Коммуна а массе оагІорахьа а хьалхехьай цу исторически денна тотань хиннача торжественни заседание КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева „ яьлд доклада тІа.

Пятилетка кхоалагІча шера КПСС ЦК Пленума могаьчен ССРР Лактехьарча Совета сесси тІоаГІьяьнче хьалхабохама планага хьажжа деррига доакъошта, къаьхьегама коллективашта, хІара къаьхьегамова хьалъехьа отт кепа бехктокъане текхараш Дукхаха даьлъе уж шера тІехь. Ма-терашъ баха результатех гІийна хургла пхе шера план толамца кхоачашъар. Цо ду 1973 шерах яЙслагІча пятилетка хоалаьнбеш доа шу.

Къаьхьегамхой инициатива дегІайоалаяра, производство а резервваш гучаяьжеи шрех пайда эяреи, халькъоахама планаш кхоачашъяреи тІехькхочушъяреи пайдае средство массага хьяда а хиннаЙ, йоаш а и социалистически яхь, къаьхьегамна коммунистически гІуларх хилгара тІехьара болам.

«Советски халкъага, ССР Союза дерригача къаьнй къаьхьегамхошка» КПСС Центральни Комитету, СССР Лаккхехьарча Советан Президиуму, СССР Министрий Совето СССР хьаьв 50 шу дина-ца дувзаделча Дайча къаьхьегара жон лаьтта дукхаха хьалхатта болхлоша, бригадий, участкай, цехий, предприятей, гІишлой коллективанна тІаийлу докхий социалистически соревнование тІехьажъяра, хьаьжъяра а оасарле йоьла а къаьхьегама 1973 шу белгалдаккхара Советски Союза берригача къаьхьегамхой тІа а хьех.

1973 шера халькъоахама план ханал хьалха кхоачашъяра Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьатара халькъоахама планаш хинал хьалха кхоачаш а тІехьхоачаш а яра промышленноста, гІишлошъяра, транспорта, халька а, боаханан дозвьой болгхой Ерригсоюзни социалистически яхь шерра дегІайоалаяра хьакъехьа организаторски массово-политически болх боаржабабогІа.

Къаьхьега терках тІабохийтабь предприятеша юкъе а ишта даьхьа масштабе а, хІаьта шта шайш гаргех ийнеи йоьла предприятеташ организацеллеча юкъе а болллой, бригадий, участкай, цехий социалистически яхь ДІаоо а эргашьккха тоаяра.

Оттаяь йоьла халькъоахама планаш ерригача предприятеношъ гІишлошъя толамца кхоачашъяра хьакъехьара доакъой, областий, краий, республикай социалистически яхь шайгІехьбоаяьккича материально-техни-ческа база лоаррІаьда.

1973 шера социалистически яхь дІаяьха еза **продукци дукхагІа, дикагІа, хІама кІезигагІа дІаьхьхІта яккхара тІехьарча лозунга-ца.**

Яхь леларий яиз тІаберзабобога экономика дегІайоалаяра хоалам беш йоьла фактор хиларах тарра къаьхьегамь оасарле хьалаяра лаккъера, производствон къаьхьегами шайгІехьбоаккхинга эргадаьяха тоаяра, болх беш йоьла оборудованех мамоти базагІа пайда эяра, бедел, материалаш, электроэнерги, доагор мамоти кхоьдна, цун чотах планаЙ тІех продукци эрагІенара, оттаяьча номенклатурагІен ассортиментагІен продукци хьаяра а заданеш дуьшьяра йоаниш кхоачашъяра, хотта/боахама заказаш хаттаЙ хьалха кхоачашъяра, Ингиан техникаиен кагарІгІаьнираш юкъедоазлара, продукце дикал лаккъяра, гІишлош хьалъяра хаьна лоаццяра, производственни мощносташ-геттара сиха болх бе сурсаш тІеерзаяра, гІишлошъярамоташтан болхий дикал лаккъяраи царга дІадолар лохдара, машинех а механизмех а кьы а бизааІа пайда эяар, гІишлош ю материалаши конструкцеши дукхагІа хьаьрап.

Уж яггара лоархІамегІйола декхараш кхоачашдара предприятейи организацейи керттера тер-кам тІабохийта беза:

энергетике — электроэнергеца промышленность, транспорт, юрта бохам, бахача наьха бытовой хьашташ хаддаяь Іалашдара, тепловой электростанцеяца удельни дІалохийта доагор планаЙ тІех кІезигдара, электростанцеша шоашта эша а электропередаче линеяца йоьш йоьла а электропередачи кІезигара, энергетически установкай проектни параметрашца геттара сиха кхачара;

доагора промышленносте — дІаЬо а доагора деррига таЙпаш дахара способаш эргаяьха тоаяра, халачеи дукха къаьхьегам дІаболачеи процессанга шерра механизацин автоматизацин яра, дІадохийта металлам материалаши мамота кІезигара, Іьаржеи бос болеи металлаш доакъан рудни белгалаш болгІа, комплексни а пайда эяра, потребителий заказагІа шиЙ хаННаьха металлопрокъуши доаттабара;

машинаи еча — машинийн оборудованеи балха-лахха оасарле йоьла таЙпаш: автоматизаце прижборани средствашни дукхагІа эрачеара, пар технически боарами эксплуатационни решеше хиларя лаккхара, металл ккомбеш дІадахийтара, из дІадахийтара нормаш доьъяра, прогрессивни технологически процессеш сихгІа юкъейоалаяра, предприятей балха смененьте а станожий паркаш пайда эяра коэффициент а дахьхьяра;

химическим неклькаттхимическим промышленносте—технологически процессашта интенсификаци яра, химически продукце продукцеи производстван таЙпаш; концентрированни тоаттахеи удобреиеш, бьыдоагІаш лоараяра лаккха эффект бола средствааш, къайбеЙ боахама эша микробиологически продукташ дукхагІа арахеяра, научни-чески сода, химически хьоасаш, пластмассаш юо болх беш йоьла производствашта, механизацин какхоаш установкаш синкгІа технически кеп а Іалашъяра, аммиак, сангалеи азотеи кислоташ, моторни доагор, кхьйола продукташ яхара эша йоккха тоннаж болча предприятий проектни хьокхамашка сихгІа кхачара;

хьун, хьунах хІамаш еча, нелІюлозно - какъата промышленносте — цьъан трелевочни трактореи хьу кхуьлча автомобилеи выработка лаккъяра, гІуларах дІайдоача хьунах рационально пайда эяра, дикагІйола технологически процесси юкъедоазлара, какъат ду болх беш йоьла машинашъен варочни агрегаташтеи модернизацин елга сихдара, пеллюлоза, дохчан Ірачьашш, картон, какъат, мебель дукхагІа арахеяра;

яйгачен кхачаяна промышленносте — баЬачу наха эшош йоьла ассортиментагІа маЬодагІаш дерригача мамоташ товарашъ маЬодагІа дукхагІа арахеяра, цар дикал а потребительски свойстваш а лаккъяра, бедалаш материалеи кхы а дикагІа рационально пайда эяра, керда технологически процессаш юкъейоалаяра, хІара станоко, машинеш, агрегато, поточни лине продукци дукхагІа арахеяра, къаьхьегама затраташ кІезигара;

гІишлош еча — гІишлош хьалъяра ханаи доалъяран керда производственни мощносташ, культурно-бытовой объектаи, нах чубаха цІенош шоай ханнаьха эксплуатаце дІадаяра, хьалъе йоьлаяь чаьх ца йоалаш латта объекташ кІезига хилийтара, яь йоалаш латтача объекташа реконсраш гІеерзаяра, гІишлошъярамоташтан болхий дикал лаккъяраи царга дІадолар лохдара, машинех а механизмех а кьы а бизааІа пайда эяар, гІишлош ю материалаши конструкцеши дукхагІа хьаьрап.

транспортен бувзамен — мухь сихлагІа дІаккхийтараи бахача наха дикагІа гІуларах дараи, лелаш йоьла состав яьсса ухилга кІезигара, локомативаш, вагонаш, автомобилаш, кемаш кІезигагІа совпадаь лоаттабара, мухь тІаботтара - гера іобаккхара бІьхьанга шерагІа комплексни механизацин яра, контейнеризмен пакетацин муъ кхуьлйача юкъедоалаяра, дІаккхьъана хана мухь боьш хилар дІадоккхара, мухь дІаккхьарга дІадолар кІезигара, буъзама, теплолюкс, радиовязане георгича таЙпашца халькъа боахамаи бахача наха гІуларах делга тоаяра:

Іилма - техкъемен проектно-конструкторски организацеша — эффективни йоьла іилма разработкаш прогрессивни проектни решенеи хьаяра а сихалгІа уж производствоана юкъехьайтара а, цаьеш йоьла машинашка, -оборудованега, аппаташка, сооруженешка дІайоьла материалаш кІезигара, найденгІа доза белаза таЙпаш материалаш кхы а шерагІа промышленни производственен гІишлош ечен юкъедоазлара;

снабженчески сбытовой организацеша — предприятеи гІишлош материалашъ технически Іалашъеллга тоаяра, материальни ресурсех пайда эяра а белаза, материалий, оборудование нормативни совпІа йоьла запасаш боахама юкъехьайтара эша халькъа боахаме йоьлаш йоьла резервааш гучаяьжа а лоаттабу тІахьожам лаьсбара;

торговле, общественни кхача кайІйеча, бытовой гІуларах деча— товарооборота алани боахама наха бытовой-гІуларахаи дара боярмен толамца кхоанаьбара, балха прогрессивни методаш шерра юкъеЙоалаяра, бахача наха гІуларахаи деча лакха культура хилийтара, товарааш дІаоттаяьлъ лоаттаяча а царна реализаци еча а хаяа уж доадолга кІезигдара, торговлен быта службаи предприятеш вай хаяирча техникаиен оборудованеи Іалашъяра.

1973 шера халькъоахама планагІа дахьъана оттадьача керттерча лостамашкеи хьъада долча декхарашкеи хьежжа ССРР министерстваштен ведомствашъен тІалаилад профсоюзий ЦК-ашца цьъана социалистически яхьа йоьлаш йоьла условеша юкъе хиланза дарголана хувнамаи делга.

1973 шера халькъоахама план хаиал хьалха кхоачашъя тІехьхоачаш яра промышленноста, гІишлош еча, транспорта, халъа боахама кхыча доакъой болхлой Ерригсоюзни социалистически яхье котьыначча предприятей, гІишлош еча, организацеи а коллективаша ялара КПСС ЦК-а, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК-а 700 пІе байрах йоЙла дипломаи 180 эзар сом боарам бола ахчан премеши а йоЙаш. Кхоьыа белдеи материалийн чотах планаЙ гІишлоша продукци арахийдача премеш 25 процент лаккхъяьо.

СССР Министрий Совета къаьхьегамен аланеи хьакъехьарча Паччахьалкхен комитета ВЦСПС-на цьъана тІаЙлалаяла уж цІе байрахаш болхлойна гІуларахера наьхеи дукхала доархІам а бен министерстваша (ведомстваша) дІанийсьелга.

Ерригача предприятешеи гІишлошеи халькъоахама планаш толамца кхоачашъяра тІехь лаьцача социалистически яхье котьыначча СССР министерстваша (ведомстваша), краяша, областаша, республикаша ялара КПСС ЦК-а, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК-а 62 пІе байрах йоЙла, царех 10— СССР министерстваша (ведомстваша), 7 — союзни республикаша, 45 — автономни республикаша, краяша, областаша.

Предприятеша, гІишлоша, организацеша юкъе а доакъой чухь а латтача социалистически яхье кварталаЙга итогаш яра йоЙаш йоьла порядок лоаттаЙойла цу яхье котбаьнарашта министерстваЙн (ведомствай) профсоюзни ЦК-яи 1890 карара кара тела байрахь дурбоЙаш, 150 эзар сома боарам бола ахчан премеш а душ. Отчетни кварталъ итогаш еча хьа-на лархІа еза цу доладеннача-дена хьайоаЙча хьанара результаташ.

Халькъ боахама шиЙ дьыхе йоьлаш социалистически яхье эгаоа тІех хьакъегама хьокхамаш дьыхача бригадий тяжагІбочаи болхлоштен членашгеи ялара боапІаш йоЙла министерстваи (ведомстваи) профсоюзий ЦК-ан решенеига душ йоЙла «1973 шера социалистически яхье котьыначара эта пал йоЙла союзни юкъара яиаз йоЙла. ВЦСПС-а тІадуллалаЙа эпаха образец а пунах йоЙа положени а тІоаГІьелга.

Социалистически яхье котбьнарашта яхь а пІеранІа поощрени е лерхІан предприятейн организацейи болхлоита премеи ялара 1953 шера 11-ча апреле СССР Министрий Совета № 1002 йоЙта соцаманІа отгадь средстваЙ болрамаши алане юкъавча фонда 0,05 процентагара 0,1 процентага кхоачаш дахьлоача 1973 шера производственни министерствашка.

1973 шера халькъоахама план хаиал хьалха кхоачашъяра тІехь итогеІа дикагІйола болхлоитен бригадий коллективашъен лощрени еча, транспорта, юрта бохама, кхыча доакъой болхлоша хьаьача Ерригсоюзни социалистически яхье котьыначча, хьолланиеи а пІеранІа боапІаш йоЙла опыт юкъейоалаяра ялайоьзийтарен юкъе дикка дакъа лаьцача производстве хьалъехьатарий слет йойла 1974 шера юкъа съездий Кремлевски Двореце.

* * *

КПСС ЦК, СССР Министрий Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тІоаГІьа тешаш я, деррига халькъо социалистически яхьа хьинаре юкъе а бахА, болхлоша, инженерана, техникаша — промышленноста, гІишлош еча, транспорта, халъа боахама кхыча доакъой болхлоша хьаьача Ерригсоюзни социалистически яхье котьыначча, хьолланиеи а пІеранІа боапІаш йоЙла опыт юкъейоалаяра ялайоьзийтарен юкъе дикка дакъа лаьцача производстве хьалъехьатарий слет йойла 1974 шера юкъа съездий Кремлевски Двореце.

* * *

КПСС ЦК, СССР Министрий Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тІоаГІьа тешаш я, деррига халькъо социалистически яхьа хьинаре юкъе а бахА, болхлоша, инженерана, техникаша — промышленноста, гІишлош еча, транспорта, халъа боахама кхыча доакъой болхлоша пятилетка керттера лоархІам бола ду — ударни кхъьегама ду дерххалорах, мехка дукхагІа, дикагІа, кІезигагІа хІама дІадахийта продукци ялара деррига шоай ницаеш, опыт дІалъургхиларах, ай мехка экономика дІаЬо а низ болаш дегІайоалаяра советски халькъо ялара хьалха культурен лаккхъяра партех оттаяь программа кхоачашъяра юкъе пунда доагІаш дола дахьа доарахІилараш а.

МАХАЧКАЛА. Цаккха ца диллача тайпара докхха лоа диллад ухь Іай Дагестане. Лаьхача лодмий ъьешкех - доакъашкей пишш. Іей кхоккхех метр кІоарга лоа диллад. Хьийхача лайпо кхайлахьъад наькъан. Лоамаи наькъашка гІолла Іалама ниэо дІа ца йохийташ сонцаньяр пассежираш а тІаболаш йоЙла итташ автомашинаш. Нах кІалхарбахара-сихха оарцаГІьлъар правительство. Нсакьвостаа яхийтар авиаци, мийлше, отрядаш, альянисташ, лъиникаш. Дьынача оарцо шиЙ гІуларахаи дика чакъдьахар.

СУРТА ТІА: шоаш кІалхарбахача лоамаи наькъаца ба летчикаи коммунисташ Черноваи Владимири (авъдехь) Лъэрера Геннадийн.

Р. ДИКА сурт. ТАСС фотохроникех.

МИШТА КХОАЧАШДУ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

ДИКА ДІАДОЛАДАЬР

РЕЙД

ДІАДАХА юрта бохама шу уоаГІа аьттув боашан хилар Ахтой „ Мартана района «Лермонтовский» совхоза хьайбаш белладеярниа. Духли фуаши гІирсий хьалъара ярга. ДІахо де деваш балхаш да пхи километр яьлъача шоллагІча тоннела чу гІолла хІаньле а хий хьалъча Обникинскаи атагІарча хий дугана гІирсий хьалъара ярга. ДІахо де деваш балхаш да пхи километр яьлъача шоллагІча тоннела чу гІолла хІаньле а хий хьалъча Обникинскаи атагІарча яьлд а 25 эзар гектара тІа.

СУРТА ТІА: Вахш яхача хи тІара Байпазнскин гидроузел. Дъа шера тоннела чу гІолла чахкдалъхкад Яваьсин Обникинскаи атагІенашка дахийта. 1 миллиарди 360 миллионин куб.метр хий.

К. ГАРЕНСКИХА сурт. ТАСС фотохроникех.

«ГидроГІишаонхой тоаяме чакгІойккхаш боахк Яваьсин Обникинскин атагІенашка хий дугана гІирсий хьалъара ярга. ДІахо де деваш балхаш да пхи километр яьлъача шоллагІча тоннела чу гІолла хІаньле а хий хьалъча Обникинскаи атагІарча яьлд а 25 эзар гектара тІа.

Дідадаха юрта бохама шу уоаГІа аьттув боашан хилар Ахтой „ Мартана района «Лермонтовский» совхоза хьайбаш белладеярниа. Духли фуаши гІирсий хьалъара ярга. ДІахо де деваш балхаш да пхи километр яьлъача шоллагІча тоннела чу гІолла хІаньле а хий хьалъча Обникинскаи атагІарча яьлд а 25 эзар гектара тІа.

Іилма - техкъемен проектно-конструкторски организацеша — эффективни йоьла іилма разработкаш прогрессивни проектни решенеи хьаяра а сихалгІа уж производствоана юкъехьайтара а, цаьеш йоьла машинашка, -оборудованега, аппаташка, сооруженешка дІайоьла материалаш кІезигара, найденгІа доза белаза таЙпаш материалаш кхы а шерагІа промышленни производственен гІишлош ечен юкъедоазлара;

снабженчески сбытовой организацеша — предприятеи гІишлош материалашъ технически Іалашъеллга тоаяра, материальни ресурсех пайда эяра а белаза, материалий, оборудование нормативни совпІа йоьлаш йоьла резервааш гучаяьжа а лоаттабу тІахьожам лаьсбара;

торговле, общественни кхача кайІйеча, бытовой гІуларах деча— товарооборота алани боахама наха бытовой-гІуларахаи дара боярмен толамца кхоанаьбара, балха прогрессивни методаш шерра юкъеЙоалаяра, бахача наха гІуларахаи деча лакха культура хилийтара, товарааш дІаоттаяьлъ лоаттаяча а царна реализаци еча а хаяа уж доадолга кІезигдара, торговлен быта службаи предприятеш вай хаяирча техникаиен оборудованеи Іалашъяра.

1973 шера халькъоахама план ханал хьалха кхоачашъяра тІехь итогеІа дикагІйола болхлоитен бригадий коллективашъен лощрени еча, транспорта, юрта бохама, кхыча доакъой болхлоша хьаьача Ерригсоюзни социалистически яхье котьыначча, хьолланиеи а пІеранІа боапІаш йоЙла опыт юкъейоалаяра ялайоьзийтарен юкъе дикка дакъа лаьцача производстве хьалъехьатарий слет йойла 1974 шера юкъа съездий Кремлевски Двореце.

* * *

КПСС ЦК, СССР Министрий Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тІоаГІьа тешаш я, деррига халькъо социалистически яхьа хьинаре юкъе а бахА, болхлоша, инженерана, техникаша — промышленноста, гІишлош еча, транспорта, халъа боахама кхыча доакъой болхлоша пятилетка керттера лоархІам бола ду — ударни кхъьегама ду дерххалорах, мехка дукхагІа, дикагІа, кІезигагІа хІама дІадахийта продукци ялара деррига шоай ницаеш, опыт дІалъургхиларах, ай мехка экономика дІаЬо а низ болаш дегІайоалаяра советски халькъо ялара хьалха культурен лаккхъяра партех оттаяь программа кхоачашъяра юкъе пунда доагІаш дола дахьа доарахІилараш а.

Из Палат ужх шера ца далийта лерхІ соозза специалистана. Цу гІуларжха нийца 620 кьона шинаьр да совхоза. ХІаьта цухьалаттача отделене детгача доахана буда ремонт лаьрта къьстта кхоабаш 113 шинаьр да шоай доахьа хьахинна.

— Хьалха яхьажжа теркам боаш, детгача, хІаьта бруцеллезни доахана цхьана леладора моган дола шинаьрдар, — ала фермашка дІалийкъа дар уж, — йоах совхоза керттера ветеринарни лора Маломадов Іаздарахьана.

ХІинк шта дац.

Цухьалаттача отделене хьалъьашча цІенича, ИІайкача помещене лаьдду кхыча хьайбаш. Цихача хьъада тІа да уж. Уж да хьайбаш леладерай детгонгдало. Царна гІуларах деш ба кхона комсомольцаш, капитроЙ, Рамсой Мареш, Багаева Тамара, Гавтигова Мадийка, кхыбарш. Кхокха тоІае мара па еззи латтача транспортераша да-ьне цІена доаттаяь хьайбаша ИІайкача. Кхокха Іабаре механически хьисаче тея.

Ца эшаш йоьла хІама йоаЙаш, цІена, достам болаш да фермай кхонан. Асфальт билла тротуар я, хІаьта шта йоьла фермаи асфальташ кеб асфальт билла да. Аттта да нар тІара ялор дІатасеза, уж цІена доаттаяь.

Хьайбай продуктинкеть ДІаЬо а лаххъара мел эшар золаш ца.

Хаиначьа йоаккхо йир цу отделене къьстта кхоабаш доахъар Іаладара. Хьалъхе аШашаТхемхар доахъар кийчу бригадан. Царна хьаьна берригача хьайбаш деладерашъ хьинаре дахьа лаьцар. Цу гІулахьо торо хилийтар уж Іан кийчо е. Кхоачаш хиллаз гІоаяи моаЙ моаЙ, ала, ца ваьа йоЙаш я концентраш.

Дийнахь дуси 30 килограмм силос, чи, сенаж еж хьайбаша. Цул сецІга совхозо усалъбе йоккха кхоабаш я. Цига дийнахь бухьа 30 тонн муж кийчо. Цу хІара ши эзар литр хин 150 килограмм концентраш, 30 килограмм сеха жом, 25 килограмм баьца хьоар, туъ, мел тохам. Хіаьта цул совгІа хІара Іатта 25 — 30 килограмм лоархІаш Грознера барда а кхухь. Цо доахъьо шуга.

Шера хьалхарча деношка доакъашта дика ГІуларахаш карагІдуал. Хіара дийнахь духгагІа йоаккхо хьайбашхара шуга.

Дийнахьа шера йоаккхаш хинначуна пайдаэтта Іаьнз фермо 602 килограмм шура духгагІа йоаккхо 40 етт мара тІакхиттабощаене.

Уж дика ГІуларахаш карагІдуал хьайбаш леладераша доаркай, скотинний кхьъегам нийса вІашТехьбаьнарах, хьайбай продуктинность лаккхъяра боагІа теркам тІабохийтабеш.

Ферма болх дика вІашТехьбаьнхоб керда венача заведующе Хьтуев Махьмада. ШиЙ болх дика бозача Махьмада бокха терзам тІабохийт шурий учет нийса леладера. Цо хьахьоккх шура яшаь е тІатеха группа. Баьхьанан сиха тохк, ше дезар ду. Совхоза ергІа ча фермашка цІакхъа да дика-ьнарах тайпара оттаяь графикаш я. Хіара доакъа фамилена дувзал дІаяьду оо дийнахь яккха еза шура, яьккхар, цоа пхьма доагІар.

Совхоза администрацне партийни профсоюзни организацеша цІена 1973 шера «Лермонтовский» совхозе хьайбаш Ваьшар, тен ГІуларх дара тІехьа доаркъан тек сюбтнакъитен хьокхамаш хьакъехьатарен яьсамдаккхара яьркача ГІуларах алсамдаккхара яьркача Ерригсоюзни яхье дакъа а доаЙаш шоай хьинаре ца кхолеш къьстта леладерай цІена шера.

«Сердало» газета редакци бригада: А. АРСАЕВА, совхоза хьайбаш; ялта Іаьсий леладер; І. МАГОМАДОВ, совхоз-са керттера ветеринарни лор. Т. АРЧАКОВ, слеш. корр.

КХАЙИ ФЕРМАЙИ КЪАХЬЕГАМХОЙ СИЙЛАХЬ ДЕКХАР

ХьалхагӀа хоам ма барра, ух1 шера 4 январе КПСС обкома политически просвещене ШаӀа хиларе юрта боахама хьалхалаттарий республикански собрани. Пуо доакъошхоша ла а дийгӀар йийца а йийцар КПСС Ногч-ПалгӀайчен обкома хьалхарча секретара С. С. Апраткина «1972 шера итогаш хьакъастош а 1973 шера хьакъехьара республика юрта боахама болхлой дехкарехь» йоаӀ доклад.

Ши шу дьлнад вай Дьлъен экономически социальни прогресса шерра программа белгалъяьча КПСС XXIV съезда решенеи кхоачашъеш советски халкх долаӀа. Мехка заводашен фабрикашен дӀаахача пятилетка хьалхарча шин шера арахийнчуул 1.5-за дукхагӀа продукци арахийнаӀ.

Докхий хувшамаш хиннад юрта боахаме а. Хевш махиларз, дӀаахача шу ч1оагӀа хала хиларз. Іалама халонашта дукъала бакъо советски халкхий лойла. ДегӀирта низашт тӀадерзадьлар сиха а ца дойтаз а ялат тухорара, хьайбай боахам доакъарашца Іалашбара. Мехка чудера 168 миллион тонн ялат. Из кӀезиига дукхагӀа да барклагӀча пятилетка ишкъа хьакъасторгаша хӀара шера чудахьаш хинначул. Хьыта бӀарча мехк хьайийча 60 миллион тонн пачхахьалкхен заготовкаш йир.

Мехка хьайбаш леладераша 1971 шера ехкачул кӀезиига дукхагӀа хьайбай боахама продукташ ехкай паччахьалхиенга.

ДӀаалаача, ахтуьр боанча шера, йоккха оказмен дӀаолар вай республика юрта боахама кхъхьегамхоша. Пар шоаш кхо на беш кхъхьогаро, говзало, лаккъеннача льыта леладера культура, партийни, советски, юртбоахама органаша чакхбьккхача боккхача организаторий балхо торо хиларз тӀар цӀакхха па тиннача целалахи йокъалоаи дьлна зе кӀезиигде. Партеи Советски правительствеи лакха мах бир юрта боахама хьалхалаттарий нхъхьегама, шоаш па ккобеи кхъхьарадех республики льыта леладерий йокъахча группина СССР орденаин медальш еннай.

Хьалхбоахама планех толаме лоарӀадьыь Шелковской, Наурски, Ножай-Юрта, Ведана, Советски районий боахамаш.

Хьалхалаттарех лувшаш локлачика цӀерашт яьхар «Лермонтовский». Мичурина цӀерагӀча, «Гудермесский» совхозаш. Грозненски районе «Октября 40 шу» хьачул, Наурски района «Ше байраях» ячул, Шелковской района «Коминтерн» ячул, Ножай-Юрта района А. Шерипова цӀерагӀча колхозий, хьыта шинтта социалистически яхье эгӀаза дикагӀа телламаш дьхьача цьаболча кхъхьегамхой.

Ту ханна, йоаш йолча резервареех бизза пайда па йийча дукхача колхозашен совхозашен кхоачашъалъап юртбоахама продукташ кийчъера шоай декхарш. Из бахьан йоаш бӀарча республика а лоарХьаьлъи ялат дакъхар пхиъах. Кхоачаш па ешт Йисай шекара свекла, гидуварган, бакъдараш, коартол, сем, комсаш кхеара планаш.

Ялат доакххиъа дегӀаздоадара проблема ледара кхоачаттью Наьсарени Урус-Мартанен районашка.

Ух пятилетка хьалхарча шин шера алапи кхыйола продукци дукхача колхозашен совхозашен

КХАЙИ ФЕРМАЙИ КЪАХЬЕГАМХОЙ СИЙЛАХЬ ДЕКХАР

(Йистедовлар, долалур 2-ча оагIа тIа).

Макхой яха юрт улдача мотте сохоз вIашагIйолмарех предложени йир Н. Д. Дахаева. Цун лаьтташка Кеарстолан, кен, кем, кхайболд культурашан яхее йиш хургьар. Дикагlа пайда эцаргба лаьттаех, юртбоахама культурашан дукхагlа кхеергьар.

Чоагlа терхам тIазза ладийгlар собране доэлхошкона Украина КП Херсонски обкома секретара Г. Б. Стрельченкос дальа кхамалага. Ма эцьар:

— Шун собрани лоархIамеча хама еш я. Вай дерригаи Советски Социалистически Республикай Союз хьаьл 50 шу дизар бедаралдаккхарг, Кремле хиннача торжественни заседане Л. И. Брежнева яьча доккхаг чоагlа дегаш айдаь да. Тхо дес тIара гIадахха да тха вежарий нохчийн гIалгIайн Коммунистически парте Центральни Комитетои Советски правительствоан белгалдахаро.

Коммунистически партс кулгалца Нохч - Гlалгlайн халкъо, дукхахха кхамех латтача вай Дахьен деррига халкъашна сайна кхиссам лоаттабеллин котелоашо йоахашн сийлен нижъ баьб, социализм хьалъеча доагlаш долш дакъа лальад.

Нохч - Гlалгlай АССР экономикен культурен Iалальмате чоагlа дегlаяр деррига дуненга кIаьга Дагоотт ленински кхамал политика, советски общественни строй, вай сийлахь - бокхача мекха халкъийт доттагlал толар.

Херсонщина нохч-гlалгlай кхаш леладелращен хьайбаш леладелращен яхь лелаю дукха ха я. Вай вIашагlдегадалар, юртбоахама производства лелаяра опыт дIа-эха эцар тралиш а хинна дIаэтад, юрт боахама дIаэо интенсификаци яра шинна а оагIонна докхха новкъостад ду.

Оратооро дийнар фу тайна хьо кхамаи доазаш чакхъяьккхар херсонщина 1972 шу.

Промышленни предприятеша продукцена реализаци яра шера плаи 21 декабре кхоачашъшар. Планал совгlа еха продукци 40 миллион сомал тIех я.

Юртбоахама производстве ду шераяр хьоккхаман локкхал зе йиш йолаш дац, из ништа хилар керттерча дахьле хаоттама хьалаи аьттув да боалийнаи оттарца лупалленна дар. Оаха кхоачашъшлан ялат дакхаерч из дохкарех хьалъбоахкенга а. Дохкарех хьалъбоахама плаи, хIара гектара тIара даьккхар 14,4 центнер марта ялат ца хиннадь. Хьаьта 1970—1971 шерашка бакъкха хьувеъам гектара тIара 27,5 центнер бар. Луга 1972 шера гектара тIара 48 центнер чуйнал. Чуйнал яьча 62 эзар тонната дIаккхочадьа, генараш гектара тIара 6,2 центнер чуденад.

Кхедеш дола бакъалаераш эггара хьаьлха 227 эзар тоннига дIахоачадьа областо. ХIара гектара тIара чуййиграш 163 центнер а долаш. Бакъалаераш дожкара халкъбоахама план 101 процент кхоачашъшай.

Хаоттама хьаьлаш во хиннача соаккарча шера а, эха бакъалараш кхедеряна цу тайпара толамаш дахар хIара шера дукхагlа хуьлаш долча хий дехкача лаьтташка уж кхедеш хIарах хьаькхинна хIама да. Нагаьлъа санна 1962 шера хий дехка лаьттаи 63 эзар гектар хиннадаь, ер шу дIадолалуча хана уж 182 эзар гектар дар.

Европе эггара йокхкхаГйола Каховски хий дехка система хьалъяра чотах, цун хьалхара аргlа болх бе йоаллалуьра 1973 шера а, дукха ха хьалеъна хий дехка лаьттаи 500 эзар гектара дIакхоачарда.

Духх дожкара халкъбоахама йлаи облаето 110 процент кхоачашъшай, фуаш дожкара 121 процент. Цхьабакъда, шурех эхаи дакхкарех дохкарех плаи кхоачаш да тха вежарий нохчийн гIалгIайн Коммунистически партс Центральни Комитетои Советски правительствоан белгалдахаро.

Коммунистически партс кулгалца Нохч - Гlалгlайнех халкъо, дукхахха кхамех латтача вай Дахьен деррига халкъашна сайна кхиссам лоаттабеллин котелоашо йоахашн сийлен нижъ баьб, социализм хьалъеча долгlаш долш дакъа лальад.

Нохч - Гlалгlай АССР экономикен культурен Iалальмате чоагlа дегlаяр деррига дуненга кIаьга Дагоотт ленински кхамал политика, советски общественни строй, вай сийлахь - бокхача мекха халкъийт доттагlал толар.

Херсонщина нохч-гlалгlай кхаш леладелращен хьайбаш леладелращен яхь лелаю дукха ха я. Вай вIашагlдегадалар, юртбоахама производства лелаяра опыт дIа-эха эцар тралиш а хинна дIаэтад, юрт боахама дIаэо интенсификаци яра шинна а оагIонна докхха новкъостад ду.

Оратооро дийнар фу тайна хьо кхамаи доазаш чакхъяьккхар херсонщина 1972 шу.

Промышленни предприятеша продукцена реализаци яра шера плаи 21 декабре кхоачашъшар. Планал совгlа еха продукци 40 миллион сомал тIех я.

Юртбоахама производстве ду шераяр хьоккхаман локкхал зе йиш йолаш дац, из ништа хилар керттерча дахьле хаоттама хьалаи аьттув да боалийнаи оттарца лупалленна дар. Оаха кхоачашъшлан ялат дакхаерч из дохкарех хьалъбоахкенга а. Дохкарех хьалъбоахама плаи, хIара гектара тIара даьккхар 14,4 центнер марта ялат ца хиннадь. Хьаьта 1970—1971 шерашка бакъкха хьувеъам гектара тIара 27,5 центнер бар. Луга 1972 шера гектара тIара 48 центнер чуйнал. Чуйнал яьча 62 эзар тонната дIаккхочадьа, генараш гектара тIара 6,2 центнер чуденад.

Кхедеш дола бакъалаераш эггара хьаьлха 227 эзар тоннига дIахоачадьа областо. ХIара гектара тIара чуййиграш 163 центнер а долаш. Бакъалаераш дожкара халкъбоахама план 101 процент кхоачашъшай.

Хаоттама хьаьлаш во хиннача соаккарча шера а, эха бакъалараш кхедеряна цу тайпара толамаш дахар хIара шера дукхагlа хуьлаш долча хий дехкача лаьтташка уж кхедеш хIарах хьаькхинна хIама да. Нагаьлъа санна 1962 шера хий дехка лаьттаи 63 эзар гектар хиннадаь, ер шу дIадолалуча хана уж 182 эзар гектар дар.

Европе эггара йокхкхаГйола Каховски хий дехка система хьалъяра чотах, цун хьалхара аргlа болх бе йоаллалуьра 1973 шера а, дукха ха хьалеъна хий дехка лаьттаи 500 эзар гектара дIакхоачарда.

Духх дожкара халкъбоахама йлаи облаето 110 процент кхоачашъшай, фуаш дожкара 121 процент. Цхьабакъда, шурех эхаи дакхкарех дохкарех плаи кхоачаш да тха вежарий нохчийн гIалгIайн Коммунистически партс Центральни Комитетои Советски правительствоан белгалдахаро.

Коммунистически партс кулгалца Нохч - Гlалгlайнех халкъо, дукхахха кхамех латтача вай Дахьен деррига халкъашна сайна кхиссам лоаттабеллин котелоашо йоахашн сийлен нижъ баьб, социализм хьалъеча долгlаш долш дакъа лальад.

Нохч - Гlалгlай АССР экономикен культурен Iалальмате чоагlа дегlаяр деррига дуненга кIаьга Дагоотт ленински кхамал политика, советски общественни строй, вай сийлахь - бокхача мекха халкъийт доттагlал толар.

Херсонщина нохч-гlалгlай кхаш леладелращен хьайбаш леладелращен яхь лелаю дукха ха я. Вай вIашагlдегадалар, юртбоахама производства лелаяра опыт дIа-эха эцар тралиш а хинна дIаэтад, юрт боахама дIаэо интенсификаци яра шинна а оагIонна докхха новкъостад ду.

Оратооро дийнар фу тайна хьо кхамаи доазаш чакхъяьккхар херсонщина 1972 шу.

Промышленни предприятеша продукцена реализаци яра шера плаи 21 декабре кхоачашъшар. Планал совгlа еха продукци 40 миллион сомал тIех я.

Юртбоахама производстве ду шераяр хьоккхаман локкхал зе йиш йолаш дац, из ништа хилар керттерча дахьле хаоттама хьалаи аьттув да боалийнаи оттарца лупалленна дар. Оаха кхоачашъшлан ялат дакхаерч из дохкарех хьалъбоахкенга а. Дохкарех хьалъбоахама плаи, хIара гектара тIара даьккхар 14,4 центнер марта ялат ца хиннадь. Хьаьта 1970—1971 шерашка бакъкха хьувеъам гектара тIара 27,5 центнер бар. Луга 1972 шера гектара тIара 48 центнер чуйнал. Чуйнал яьча 62 эзар тонната дIаккхочадьа, генараш гектара тIара 6,2 центнер чуденад.

Кхедеш дола бакъалаераш эггара хьаьлха 227 эзар тоннига дIахоачадьа областо. ХIара гектара тIара чуййиграш 163 центнер а долаш. Бакъалаераш дожкара

раши шоаьст ишттв тешам боллараи, хIаьта дIахо йолача хана а юрта боахама экономика айкара, дIакъахьата кхоачашъшар а, хьа бакъалараш кхедеряна цу тайпара толамаш дахар хIара шера дукхагlа хуьлаш долча хий дехкача лаьтташка уж кхедеш хIарах хьаькхинна хIама да. Нагаьлъа санна 1962 шера хий дехка лаьттаи 63 эзар гектар хиннадаь, ер шу дIадолалуча хана уж 182 эзар гектар дар.

Европе эггара йокхкхаГйола Каховски хий дехка система хьалъяра чотах, цун хьалхара аргlа болх бе йоаллалуьра 1973 шера а, дукха ха хьалеъна хий дехка лаьттаи 500 эзар гектара дIакхоачарда.

Духх дожкара халкъбоахама йлаи облаето 110 процент кхоачашъшай, фуаш дожкара 121 процент. Цхьабакъда, шурех эхаи дакхкарех дохкарех плаи кхоачаш да тха вежарий нохчийн гIалгIайн Коммунистически партс Центральни Комитетои Советски правительствоан белгалдахаро.

Коммунистически партс кулгалца Нохч - Гlалгlайнех халкъо, дукхахха кхамех латтача вай Дахьен деррига халкъашна сайна кхиссам лоаттабеллин котелоашо йоахашн сийлен нижъ баьб, социализм хьалъеча долгlаш долш дакъа лальад.

Нохч - Гlалгlай АССР экономикен культурен Iалальмате чоагlа дегlаяр деррига дуненга кIаьга Дагоотт ленински кхамал политика, советски общественни строй, вай сийлахь - бокхача мекха халкъийт доттагlал толар.

Херсонщина нохч-гlалгlай кхаш леладелращен хьайбаш леладелращен яхь лелаю дукха ха я. Вай вIашагlдегадалар, юртбоахама производства лелаяра опыт дIа-эха эцар тралиш а хинна дIаэтад, юрт боахама дIаэо интенсификаци яра шинна а оагIонна докхха новкъостад ду.

Оратооро дийнар фу тайна хьо кхамаи доазаш чакхъяьккхар херсонщина 1972 шу.

Промышленни предприятеша продукцена реализаци яра шера плаи 21 декабре кхоачашъшар. Планал совгlа еха продукци 40 миллион сомал тIех я.

Юртбоахама производстве ду шераяр хьоккхаман локкхал зе йиш йолаш дац, из ништа хилар керттерча дахьле хаоттама хьалаи аьттув да боалийнаи оттарца лупалленна дар. Оаха кхоачашъшлан ялат дакхаерч из дохкарех хьалъбоахкенга а. Дохкарех хьалъбоахама плаи, хIара гектара тIара даьккхар 14,4 центнер марта ялат ца хиннадь. Хьаьта 1970—1971 шерашка бакъкха хьувеъам гектара тIара 27,5 центнер бар. Луга 1972 шера гектара тIара 48 центнер чуйнал. Чуйнал яьча 62 эзар тонната дIаккхочадьа, генараш гектара тIара 6,2 центнер чуденад.

Кхедеш дола бакъалаераш эггара хьаьлха 227 эзар тоннига дIахоачадьа областо. ХIара гектара тIара чуййиграш 163 центнер а долаш. Бакъалаераш дожкара

ПРОФЕССИ ХУВЦАШ ДА ЛЕДОКОЛ

Професси хийцай советски шарабаьлха флота ветерано — «Сибирь» яхача ледоколо. ХIанз денз дIа сахалински геологоразведочный хи тIа Гlолла лела технически база хул цунах.

Цу кема цIераца юъзвенна дукхах лоарх1аме событеи и советски наха Арктика карарсзаяра летописа чуъь. Форда наьксагIа Арктике ахара истсре чуъь дух-хьашка цхьан навигацеи кемай кораван ийца малхбузехьара малхбоазе а даха Мурманске юхаденад ледокол. Цу тайпара юхь дIайолайир Кьилбасездехьара форда наьксах боаррамагIа болх беш йола магистраль хилийтара.

Фашистски Германеца тIом лаьттаха бирсача шерашка Кьилбаседа флота тIема кемашца цхьан мугIарг хиннад ледокол. Ледокол бух дахийта, тIема мухьаш тIадола кемаш Арктике Гlолла цунна чакх ца дахийта мегадац, новстагIчоа.

Кьилбаседа форда наьксагIа эзараш каравенаи йигай кема тIом чакхбьынначуь тIехьагIа а.

Форда флотана Iадика юъцаи да кема-ветеран, цхьабакъда, отставке додаи. Ледоколо дакъа лоацарда континентальни шельф тохкача, Охотски форда кIалхара международнаи доялла моттигаш лохача. Цу тIа оттаергьяь геофизикий лаборатореши ша тIара буруь тохардгIола оборудовани. Иштта лаьрхIад кема энергетически низ алсамбаккха а. Цо йиш хулийтарца цунга форда тIа, кьаьстхьастача гIайренаш тIа, тIакъача хала йолча Сахалина йистошка Гlоллерча моттигашка буруь летта установкаш дIахо йодача хана электроэнергеца Iалашъе.

Карл РЕНДЕЛЬ,
АПН корреспондент.

даьл керда шу, темпаи лоаххьо, планаш тIехлхоачашъю.

Международ чакхдоахаеч международни организацеи республика колхозашт совхозашт лоаттадеча докхкача шефски новкъостелаь дийнар ораторо, собране деакъошшотта тешам белар цу дакъе тIаййна дерриге декларашкхаендергиндараь. Иштта уж шера къа а ю экспедиташе дислургьа республикански юртбоахама опыти станцеца шуриЙ комплекс.

Дош ду Дагестански АССР Министрий Совета председателя А.П Д. Умалатова. КПСС НК, Советски правительства юрта боахам—халкъа боахама аггара халагlа дола дакъа — айбаь керда ларlан тIа баккхара де мел эцар ду, аьлар цо.

Коммунистически партен Советски правительствоан кхъьегамхой вахара хьаьлаи ма моагга тоадара, юрта боахам дегlаболабара йола вочlиеннаи программа нахаре товламе кхоачашъшар йоккхо еш хилар цIаьккха а IаIыта хьаьккхар «1972—1973 шпп. Iан замалаьх хьайбаш продуктаи йоахиигеи йоккхиигеи алсамдаккхара хьайбаш леладерий Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржкарах, «1973 шера аггаи лаьттан кхыйолеи продуктаи йоахиигеи йоккхиигеи алсамдаккхара юрта боахама кхъьегамхой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржкарах» долча содамаш.

Дагестана юрта боахама кхъьегамхоша дег тара хьаьлаш уж соцаман, краснодарий тIехьахама гIулакхаца жоп а душ. Цар 1972 шера итогаш ю, юрта боахама дерриг доакъош дегlадолалдара кхоачамаи хьагучадеах, 1973 шера яларг, бакъалараш, сом, комсаи хьайбаш продуктаи дукхагlа яхара царех биза пайда эцар дуьза.

Тха ахархоша, хьайбаи леладераш, юрта боахама спецпланаша дIадахача шера шоашта дукъаьлха геттара йоккхий халонаи чоагlа лоха вIашагlесьбаьлна ona а ах юрбоахама продукци алсамйоаккхача во хьоккхаман дахьладап. Хьаькхача расчеташа гуш ма хиллара, республика колхозаши совхозашт дIадахача шера охха продукци 239 миллион сома маьха хиннаб, из 1971 шера хиннача 1 миллиард дукъагlа уд.

Республика колхозаши пачхьаьлхкхетт бокъашши белгалдахаро дерриге дахьяха ягот 352 эзар тонн да е 1971 шера дахьяхачуд 31 эзар тонн дукъагlа. Пачхьаьлхкхетта дежкад 120 эзар тонн ялат, план 85 эзар тонн йолчеи 1971 шера дежкачуь 30,7 эзар тонн соагlеи.

1973 шера тха лаьттан леладераша-444 эзар тонн ялат дакхха лаьрхIад. Хьаькхоахама планага диплача 1973 шера пачхьаьлхкхетта 85 эзар тонн ялат дожка дезаш я республика, дIаьта оаха хьаьлхашка отгадьа декхар 100 эзар тонн йохкарhа дьина да.

Тха юртбоахама къьбегаш ю йокхий гIулакхаш белгалъяь ю юрта боахама кхыча доакъой дегIадолалдерглеи кхы а лаккаца йола къьбегаш балхаш. Цунна техника дика йовз, ийцача хана новкъосташа гIо ду, балха задани, планаш дикагlа кхоачаш миита еригьа дуьш. Ялаташ чIдерзадеча хана даим эригlе хуI из. Балха тIа толамаш дахарал совнагIа Исраиила докхха дакъа лоаш обществени балха. Цо комисс председатель хиларах тавра, чоагlа тешам тIабохийт цо юрт тохара. Цу хьаькъьаьра дош кастката Совета сесее дувца вевтаду, комиссе членашта хьалхаяка декъаеш ветгаду. Клуба коь пIелдайтад, пьысаи тоалайтад цо. Дешаеой аьтув хилийтар дуьла Лемина IIарагlа улица тIа гIаиой яьк йиллеб. Юртарча ньыса цIеноика газовеи пишхаи оттаьй, газ кхоачеача бIаллоне кхаи йола пункт йиллад. Нагаьл пIа дог юрта электрификаци газификаци янза.

Отделене доахан чудоахадду отар да хьалдеи. Электрификаци механизаци яь хургда из. Цу комисс гIоица хьайбаш леладерий пIа дьыл. Цу чоча пIеча уголюе я тедевзоп, радиоспринии.

Юрта балача пьыса хьаштаи кхоачашъеш я ях тика, культура IIа, клуб, шиь библиотека, шиь фельдшерски пункт.

Юртбоахама комиссена кулгалдеш ва коммунист отделене управляюши Ташаев Науруди.

Цу комиссе гIоица отделене балхаи дика вIашагlесьбаьлха чунйиар ялат, дуга. Лаьтта хьалаи аьтуь бошшаи найсденнадолалшехьа а хIара гектара тIара тIакъъь яхаята тIара лаьттаи доашача дIаэлийбаьлхар.

Цу юкъе доккха дакъа лальад депутата, коммуниста, эвеньевоз Умаханов Салаудинна э. Новкъосташа лоарх1ан а сийлеш а ва из. Юртбоахама продуктаи кийчбера Совета комиссе бега балхаца цо доккха дакъа лоаш.

Халкъа образование комиссена кулгалдеш ва юкъерча школа дешаршол кхетамца кхебара дакъе кхъьегамха котаолаш боахаргIеи шу дерга, аьнна дош лелнад.

Трибуна тIа ва Кьилбаседа-Хlирий АССР Министрий Совета председателя заместитель Н. Р. Баязисов. Цо аьлар, Кьилбаседа-Хlирийеч юртбоахама хьоттама хьалъяна дукььыьна халонаи сел йоккхий яцар. Цу гIулакхо йиш хилийтар республика юртбоахама къьбегаш мохха дайнар юрта боахама къьбегаш тохара-хьалъяна дукъа-хьалъкхенга ялат, дукх, шурд, бухаш, тха, коартолаи, бакъалараи, сом боахара халкъбоахама дIаназ ца хиннаш кхоачашъе. Республике гIолла юкъера дIахIара хIара гектара тIара 25,7 центнер ялат дакъхад.

Хьалха дIадахача шера дехкачуь 1972 шера дукх 1300 тонн дукъагlа дежкад, шурд — 4000 тонн, фуаш — 300 эзар. Цунна ньыса доаьл дукъагlа дийбад, цу дакъе деттаи хараш а дебаи. Хlара Iаргагара яьккха шурд 2550 килограмм хилар. 1973 шера ца уж продуктаи йоахиигеи йоккхиигеи дIаэо алсамдаккхара дика Iалашо яьй.

Уж тIехьъьарча шерашка мотти-гера советски юртбоахамен органаш дукхагlа терхам тIаэхийтаь ньыса пайда эцара, кIентга пайда эцаргба Iалашъе ца хиннадь. Цу тайпара ньыса пайда эцаргба лаьттаех, юртбоахама культурашан дукхагlа кхеергьар.

Чоагlа терхам тIаззаи ладийгlар собране доэлхошкона Украина КП Херсонски обкома секретара Г. Б. Стрельченкос дальа кхамалага. Ма эцьар:

— Шун собрани лоарх1амеча хама еш я. Вай дерригаи Советски Социалистически Республикай Союз хьаьл 50 шу дизар бедаралдаккхарг, Кремле хиннача торжественни заседане Л. И. Брежнева яьча доккхаг чоагlа дегlаяр деррига дуненга кIаьга Дагоотт ленински кхамал политика, советски общественни строй, вай сийлахь - бокхача мекха халкъийт доттагlал толар.

Херсонщина нохч-гlалгlай кхаш леладелращен хьайбаш леладелращен яхь лелаю дукха ха я. Вай вIашагlдегадалар, юртбоахама производства лелаяра опыт дIа-эха эцар тралиш а хинна дIаэтад, юрт боахама дIаэо интенсификаци яра шинна а оагIонна докхха новкъостад ду.

Оратооро дийнар фу тайна хьо кхамаи доазаш чакхъяьккхар херсонщина 1972 шу.

Промышленни предприятеша продукцена реализаци яра шера плаи 21 декабре кхоачашъшар. Планал совгlа еха продукци 40 миллион сомал тIех я.

Юртбоахама производстве ду шераяр хьоккхаман локкхал зе йиш йолаш дац, из ништа хилар керттерча дахьле хаоттама хьалаи аьттув да боалийнаи оттарца лупалленна дар. Оаха кхоачашъшлан ялат дакхаерч из дохкарех хьалъбоахкенга а. Дохкарех хьалъбоахама плаи, хIара гектара тIара даьккхар 14,4 центнер марта ялат ца хиннадь. Хьаьта 1970—1971 шерашка бакъкха хьувеъам гектара тIара 27,5 центнер бар. Луга 1972 шера гектара тIара 48 центнер чуйнал. Чуйнал яьча 62 эзар тонната дIаккхочадьа, генараш гектара тIара 6,2 центнер чуденад.

Кхедеш дола бакъалаераш эггара хьаьлха 227 эзар тоннига дIахоачадьа областо. ХIара гектара тIара чуййиграш 163 центнер а долаш. Бакъалаераш дожкара

Даьхенна—дукхагIа шура

Хьаьбай продуктаи дукхагIеи дикагIеи яхара, тIехьа яьркача Ерригсоюзни яхье хьинаре дакъа доаиаш дIадахача шера дика къхьайгар Наьсарен района «Назравовский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене, хьайбаи леладераша.

Цу яхье хьаьлха латтачарех я доярка Дзейтова Довхан. Ше кхоабача хIара Iаттагара шера планаех 1800 килограмм яккха сза-

ча ши план гарита кхоачашъшай гIоръьынначча доярка.

Уж кердача шера кхы а дикагIа къьхьега дош деннад кердача низаца шиЙ балхах чуеннача Дзейтова Довхан.

СУРТА ТIА: «Назравовский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене хьаьлха латта доярка Дзейтова Довхан.

Н. ҚОБИАШВИЛЕ сурт.

ДЕПУТАТИЙ ГIУЛАКХАШ

Партен правительствоан социальни яхочачаи а деш, царна хьалхара а лелаеш Гудермеса района Борзiанерча юрта Совета депутаташа дикка тоабабо шоай болх.

— Депутатий статуса тIа къьята гойташ и депутатий бокъонаш, оаха массане а дика Iомадеи уж документаш, — йоаь цу юрта Совета председателча Магомедова Табарака, — дIаха йодача ханиа тхоай бе безача балха программа дерриг оаха парех.

Борзiанерча юрта Совета депутаташ балхаш деш ва «Гудермесский» совхоза шолларча отделене участкашка, школашка, культура, мах бена учреждешка.

Юрта Совета чувоагIача тIъьъь кхойта депутат гIулакхаш тIаберзадеш совхоза производства бозарам дIаха а айбара, бакача пашха культура лакхъера, наха Коммунистически яхетам дикагIа балара. Терхаме жа дезе дерриге депутаташ производстве хьаьлха латтараш хилар, Советски Социалистически Республикай Союз хьаьл 50 шу дизара сейна лелаяьча яхье чоагIа къоьсам лоатабеш бола бIухой уж хиннa дIаларг.

Юрта Совето шиЙ балха тIа даим кор гIортолга ю депутатех, производстве хьаькхаттарех. Цар шоашт деча гIулакхашца а, дIаьлоча кхетама балкаца а къьхьегамхой вIашагIех партен XXIУ съезда социалаша, юрта боахам хьа дIаха а дегIаболабараш лаьца КПСС ЦК тIехьъьарча Пленумий социаши сийлена кхоачашдара.

Юрта Совета вIашагIтеча даим болх беш я ях комиссеи: ушахIено лоарзра, халкъа образование, торговле, бытовой гIулакхий, юрт товара. Уж ерригаи а дика болх беш я. Царна кхъье а болгалъяккха еза коммунист, трактористо-кхъьегамха бригадеча дIахо Исраила керте воля юрт товара тIаэлоам лоаттабеш йола комиссеи.

Коммунист Батаев Исраила шиЙ балха тIа дожкий толамаш дохкаш а, дика кулгалхо а ва, механизаторий къьхьегам кхетамца вIашагIесьбаьлхаш но, агротехничеки дикагIча ханаиша ду дув лаьттаи 7,4 эзар гектарга лаьхоачаде, кхоартолаи йовраш 4,4 эзар гектарга, хIара гектара тIара 130 центнер бакъалараяна 52 центнер кхоарголаи яха лаьрхIад.

Республика правительствое дIадахача шера йийца а йийца чоагIагIъьай сомсаи кхеара интенсификаци яра йола мероприятеш.

Бекхтохаме декларащ хьалхаша латт хьайбаи леладеранта а. Оаха дерхI пачхьалкхенга 48 эзар тонн дукх долка е хьалкъбоахама планах долгlачуь 3 эзар тонн дукъагIа, 105 эзар тонн пурa йоаьа е планах 5 эзар тонн дукхагIа, 51 миллион фуьи 11,2 эзар тонн тхан долка.

Хьайбай боахама продукци йоаккхиигеи йоккхиигеи мишта алсамдаккхар бадьан долаш юкъера хьайбаи дукхагIа дебарца, дар продуктивность лаккъьерга.

Дагестански АССР-ан Нохч-Гlалгlай республикинаен юкъе дика традици эттаЙ — халкъа боахам дегIаболабараеа лакха хьоккхаман дахар дуьла яхь леладеча. КПСС Дагестански обкоме, республика Лакхехьара Совета Президиумои правительствои гIалиалал сона из лика традици 1973 шера лелае тво безам боаш доагIа шуга дIаэла.

Нохч - Гlалгlайчеи юрта боахама къьхьегамхоша дозалуча толамаша тхо даим гIадьахийтад, хIаьта талан гIа а дуг- Тхона дег- тIара деи уж шера тIом толамаш кхы а доккхагIа хилар. Тхоай оагIонтхьара оаха тешам ду шоана, новкъостей, Дагестана колхозниашеи колхозникашеи, совхозий боахлюеи берригача къьхьегамхоша пятилетка яхоачаша ву тхоай республика юрта боахам дегIаболабаллеча керда, докхий толамаш дахарца белгалдахкара де мел эцар дергIиларех.

Тlехдика болх бабI дIадахача шера «Ассинский» совхоза коллективо. Чоагlа йоккхал лаьттача аханн халонаш толамца эша а еш бабIдалорий, сомеи яхача къьхьегамха культурайн лакха хьуъкъам кхебе карагIдьыьнад царна. Берригача керттерча хьокхаман дахарца къьхьегамхой хьоккхаман дахар. БабIкхо цIена пайда ши миллион сомага дIакъьыьлаб. Яхье тIехдика къьхьегамаи дахарах лакха пишателькгеии дешнаш денна совхоза — юбилейни сийлен эша.

Из котлоп йоаккхиигеа Iалландаьл хьинаре къьхьийгача бабIдаараш леладераша: Л. Градовас, П. Асуеиас, Б. Хамурзаевас, къьбоча ятташ бохча хьалхалаттарша.

Яхье уж толамаш дахарах дийнар шиЙ балха тIа совхоза ДзейтаевгIа агронома В. В. Цыпнос. Цо аьлар, лаккача правительственни совгlаго легаш айдаь бохча сомаи комсаши леладераша, механизаторша, хьайбаи леладераша Ерригсоюзни яхь хьал а лаьца 1973 шерах юртбоахама производства дерригга дожкаш Iалло дегIадолладерглеи кхы а лаккаца йола мероприятеш.

Трибуна тIа ва Кьилбаседа-Хlирий АССР Министрий Совета председателя заместитель Н. Р. Баязисов. Цо аьлар, Кьилбаседа-Хlирийеч юртбоахама хьоттама хьалъяна дукььыьна халонаи сел йоккхий яцар. Цу гIулакхо йиш хилийтар республика юртбоахама къьбегаш мохха дайнар юрта боахама къьбегаш тохара-хьалъяна дукъа-хьалъкхенга ялат, дукх, шурд, бухаш, тха, коартолаи, бакъалараи, сом боахара халкъбоахама дIаназ ца хиннаш кхоачашъшар. Республике гIолла юкъера дIахIара хIара гектара тIара 25,7 центнер ялат дакъхад.

Хьалха дIадахача шера дехкачуь 1972 шера дукх 1300 тонн дукъагlа дежкад, шурд — 4000 тонн, фуаш — 300 эзар. Цунна ньыса доаьл дукъагlа дийбад, цу дакъе деттаи хараш а дебаи. Хlара Iаргагара яьккха шурд 2550 килограмм хилар. 1973 шера ца уж продуктаи йоахиигеи йоккхиигеи дIаэо алсамдаккхара дика Iалашо яьй.

Уж тIехьъьарча шерашка мотти-гера советски юртбоахамен органаш дукхагlа терхам тIаэхийтаь ньыса пайда эцара, кIентга пайда эцаргба Iалашъе ца хиннадь. Цу тайпара ньыса пайда эцаргба лаьттаех, юртбоахама культурашан дукхагlа кхеергьар.

Чоагlа терхам тIаззаи ладийгlар собране доэлхошкона Украина КП Херсонски обкома секретара Г. Б. Стрельченкос дальа кхамалага. Ма эцьар:

— Шун собрани лоарх1амеча хама еш я. Вай дерригаи Советски Социалистически Республикай Союз хьаьл 50 шу дизар бедаралдаккхарг, Кремле хиннача торжественни заседане Л. И. Брежнева яьча доккхаг чоагlа дегlаяр деррига дуненга кIаьга Дагоотт ленински кхамал политика, советски общественни строй, вай сийлахь - бокхача мекха халкъийт доттагlал толар.

Херсонщина нохч-гlалгlай кхаш леладелращен хьайбаш леладелращен яхь лелаю дукха ха я. Вай вIашагlдегадалар, юртбоахама производства лелаяра опыт дIа-эха эцар тралиш а хинна дIаэтад, юрт боахама дIаэо интенсификаци яра шинна а оагIонна докхха новкъостад ду.

Оратооро дийнар фу тайна хьо кхамаи доазаш чакхъяьккхар херсонщина 1972 шу.

Промышленни предприятеша продукцена реализаци яра шера плаи 21 декабре кхоачашъшар. Планал совгlа еха продукци 40 миллион сомал тIех я.

Юртбоахама производстве ду шераяр хьоккхаман локкхал зе йиш йолаш дац, из ништа хилар керттерча дахьле хаоттама хьалаи аьттув да боалийнаи оттарца лупалленна дар. Оаха кхоачашъшлан ялат дакхаерч из дохкарех хьалъбоахкенга а. Дохкарех хьалъбоахама плаи, хIара гектара тIара даьккхар 14,4 центнер марта ялат ца хиннадь. Хьаьта 1970—1971 шерашка бакъкха хьувеъам гектара тIара 27,5 центнер бар. Луга 1972 шера гектара тIара 48 центнер чуйнал. Чуйнал яьча 62 эзар тонната дIаккхочадьа, генараш гектара тIара 6,2 центнер чуденад.

Кхедеш дола бакъалаераш эггара хьаьлха 227 эзар тоннига дIахоачадьа областо. ХIара гектара тIара чуййиграш 163 центнер а долаш. Бакъалаераш дожкара

Юрта Совета председатель Магомадова Табарак, массайтташа яхар цар пIаргIа. Къамаьлаш дир лаьаьта-новшонца, цудухьа хIама уж шаккъе я 9-чI классе дешаеш я. Малара духьъара кхоьсам чоагIагIдарз бола соцам кепатеха эра ма, баьлинге а юрта Советои шиЙ сеаделе гуьйре депутаташ. Цига гучалаьхар тикашта юхе а улицашка а малараи мелаш делаш цIьыша нах хилар. Цу гIулакха бокха тIехьожаи латтабу депутатша. Хlанз уж леладеллаш яьлыьнад. Юрта Совето хIанз уж сахьата кхьаста бокха терхам тIабахийтаб пятилетка кхоачаIгIа шера лаьрхIа тIаийца социалистически деккараи кхоачашдара. Укхаза хIанзлелъа кхоачашъшар фуаш, тха, шIра кийчъера шера алаи.

— Болха тIа цу тайпара толамаш дахаа мишта тарлу шуи, аьнна, — оаха хаттар дича юрта Совета председателча Магомадова Табарака аьлар:

— Тха юрта бахаи тайп-тайпарча кхамех бола пах ба: гIумкий, юсий, укрaинаш, татараш, хIинкий, кымбараш. Уж дерригаи а барттайна баханн а балхаш деш а ба. Цу доттагIало таро лу тхона пачхьалкхеи планаш а социалистически деккарашт а кхоачашъе.

Борзiане баханн дукхагa депутаташ ба хьаьлачуь кхъьегамха шиЙ сеи доаккхаш. Царех я Кьыьгаева Цечь Байрахха оргдеи лелаю комсомолец Исаева Зарпат. Цо ткъьь юрхI шера доакъалла болх бабI. Яьхе даим хьалхара моттиг боаханн хьайбаи из. каст-каста Советe йоагIа шийна лехъаю тIадиллар дехаи.

Кузбаева Кусени юрта Совета счетовод-кассир я. Цоанда а вешна дисе яьлу бен да цо ахедеш. Из лоарзIаи я сийлеш а я, кхалнаьха совета председатель я, хIинзе, агитатор я. Курсина кхалнаьха юкъе беседаш ю, лекцеш еш, цIьыша замгIа хIанзлеш а во гIулакхаш дIадахара тIехьеч.

Х. АБАЕВА.

«СЕРДАЛО»
3 эзаг. 9 январь, 1972 шу.

Магlалбик мукъаякккха— ткъаь итт шу

Фашистски Германеце тlом лоаттабаьча шеранкка ӏала чов хинцарех я город Магlалбик а. Уккхазара болабенна хинна ӏ уж, цlена lенхьяьча чlоагlаниккхара ваьнна ӏ республика лаьтта дисте. Магlалбикерча мехкаьтта биззаӏ дай хи ӏала лаьӏхіа бар моастагlий. Грозне на тlехьача а агlтlа дар цкъа ра.

Магlалбик бахьан кхиза тlом лаьттар, хlаьта а вай эскар юхадала дезаш хилархьа из ӏалаца аьттуьа бахьар моастагlий.

Цу хана денз ткъаь итт шу дьхинадале а каст-каста гучаюл моастагlий ӏерашт. Духха ха йоаццаш укхаза вахача мехкаьтта-хочоа Шлянкина корадне шиӏ коъа 1400 немецкий жима чу-йолаӏла ларма.

Магlалбикне дика чlоагlенна ха яккха дага хинна б фашистан. Шоай иэз укхаза юха Іоабе, са-дахкха, ӏдахо бахь лаьрхіа хинна б уж.

— Хlаьта ѳ царна хеттача тайна-на сатийна хиланзар Магlалбик, безаме хиланзар цар укхаза яьхкха ха. Дехьар а сехьар а шаьхьа царга са це доаккхийтаьр детта доладелар яхорч. Сигалара дахк кхерам тlалоаттабеш яр цlе селlхий тlалатта истребителаш.

Атта хиланзар город уллаиз ка лакха дукъ бирделнаьча оахкарех мукъъдакккх. Бакъда, фашисташ-та кlалара лаьтта доагаш дар. Юххера а 1943 шера январа хьалхарча деношка тlехьбиеа ког хьаьха а боаккхаш, бовда бийзар дийна бисача фашистий.

30 шу дьхинад цу хана денз. Дицлаш Магlалбика уж унзара денош. дицлаш цlе кlалхарьякхкхарий денал. къонахчул.

Цу котлоп хетадаь докккха цlей хилар укхаза уьк деношка. Шеча байраккхаза, лозунгаша кхаьлай чаннаш. Машинашца а гlаш а ца хедлаш къьна Магlалбик уллача лакхе хьал тlа бувлаш латт нах. Поккха болхаш, тlема денош дуьшаш болх боккхий нах. Уйлане бака ба Магlалбик йоаккхаш къонсам лоаттабаь хlаноь бахаш болз а, хlаьта ишшта гаьннара бахька а тlема ветеранаш. Хьалъхаш латт ӏу шеваьшка байнаьрашта лоаттаьа доккхача памятник кь хьалашкаюе майда. Укхаза я Чечней - Балкъаралой АССР, Хlиташкхьара, вай республика райо-нашкара вахьа лелегашш. Советски Союза Маршала А. А. Гречкос телеграмма яйтай Магlалбика доккха цlей дахьъаьа дувшаш.

— Дукха цlий, дукха Іожал Бlаргайна моттиг к хlанз вай бlаргlакхийттар, — аьлар ше торжественни митинг хьаьлаш горисполкома председателга нов. Б. З. Ахильсова.

Цу шеранкка Магlалбик бахьан советски тlемазкоша, бахача маҳа, Фартизанаша лоаттабаьча къоьсамаьх тахан кхаььегама цар кижъ дlакхъьяьча укхазара межкаьттахоех, ахархоех. 30 шеранкка районе хинцара эргалоех лаьра-на кхаьаьа дар КПСС Магlалбик горкома горкома хьалхарча секретара нов. Д. П. Саньков.

Цуд тlехьаrlа микрофона хьалхаика увтта болабелбар тlема, кхъхьегама ветеранаш, комсомольцаш, дпионераш.

— Халя декхар дар тхона, кlегайча паха, цу шеранкка хьалхаика эттар, — аьлар укхазарча бурсвой бригада начальника Тюников Владимира.—Уккхазе, Магlалбике, сецначара ӏдахо ца вогlаь тlехьаrlа воаьве всаш вар моастагlе. Хlана аьлча, Вознесенка Іогlа а вена кlеззина Грозне-гасьа из Іоахогlертача Іалаьмате халя хургбар из сонаве. Тlакккха хийцца вай республика столицана, парна хьалха дена дагаьлъаьча Грозиена, ишкъьала доаццаш тlахкача кардlала мегар цуннна. Цудухьа тхоай лакъьашта гlолла тlех а ваьина мара из ӏда ца ваххйта ваьна чlоагlо яь тlеман доладар оаха. Тlехьашка на доалаш оаха из декхар кхоачаш а дир.

Митинге кхъмаьлаш дьхча тlема ветеранаша чlоагlа баркал аьлар боккхагlбарий дика традиции дегlакхъьяьш болча зlамагlбараша. Шоаш ишшта лархlара, кlеш да баоах,

Бий а лаш Магlалбикерча кхоабараашта, дешархошта, пионерашта шоай город моастагlий бера-ша яьккхараш. Массе хьма цаоникъ тохкаш, дийна бисарийн байнарийн цlераш лохаш да уж. Цу тlулакха кхъстта белгалбаьнаб № 2 йолча школа пионерашта. Митинге кхъмаьл деш шоуртта дар цу тlема деноех дуьша ту школерча пионера Кушнаренко Салшай, кхъчаь.

Духьхьала укх тlехьъьаьча шера Вилаш хьалгlаrlа ца боьзаш хинчча Магlалбик йоаккхаш шоай вехар йладенна а хlаьта хlанз бахаш болча нахах ткъаь вурийттаье, цlераш хьагучаьнгlай ухьазарча пионераша. Царна юкъе я нов. Уличный яхача салтечун цlи а. Из вуьшаш цу шеранка аралъина листовка корабй царна. Цу листовка тlа яздуь дагара етташ латта немецки пулемет шиӏ дегlаца дlа а кхаьла нов. Уличнес духса советски салтий Іожалах бахьаб яхаш. Цу турпалча сага ниӄъ ӏдахо тохкаш ба пионераш.

Мехкаьттахоай шоай город фашистех муқъъаьккха 30 шу дуза ли деадуь, эьйна йдаьхьаза вай мехкарча дуккхача моттигашкара письмош ихар Магlалбике. Москве вахача отставкерча полковника Николая Сергеевича Гладкове яьдуь: «Деза къона новкъостий! Шоай город муқъъаьккхарий-кара лаьиаьаш оаш бий ца белийтарах доккха бахьаь да хаоаь». Гладков Магlалбике лоьттача стрелконги полка командир хинна саг ва. Дукха дийнад пун укхаза, дукха хало Іайтай. Шоай полка тlема янкъ бувацца-доккха кхъат яздьа цо къонача магlалбикахошка.

Ер, Минеральные Воды яхача городера денад: «Магlалбик фашистех муқъъаьоаккхача дакъа лоацаш хинна ц. Дагадалаш сона уж лакха гуннаш, аьлеьаш. Миштай - хьогl хlанз шун Магlалбике», отставкера майор Федор Николаевич Волков.

Хоза я таханера Магlалбике. Бlаьчча керда город йиллай укхаза. Хlара шера Дальен миллионаш тоннаш межкаьтта, миллиардаш кубическа-метраш газ тех по. Вай мехка гlыина лелаш Хамурзиев Хьажlыина, Хадзиев Микаила кулгlадена бурув деттарий бригадай толамаш. Юрски Іоаннашка кхача гlерташ да уж хlанз.

Лакха лоаттабу мехкаьттахоа-на шоай гооод бахьан байнарий, дийнабарий сий. Республике дуьха яь укхаза миссел тlем тlа байнача наха дегlа памятникаш дола моттигаш. Хоза леладу уж укхаза, Іунал ду.

— Цар дагахъийт тхона уж пlамхара денош, цу памятникаша Іомадду тхо тlом па беа, цун вай кхаlкке, наташь эшаш хуьле Дахье бахьан тхоай вахар кхо ца деш ӏдалала, — йоаххар митинге це кхъмаьл деш Вlкжм горкома секретара Корягов Сулейма-на.

Митинг яьнанчул тlехьаrlа культура Цlаrlа торжественни собрани хилар. Шоай дашца, йджаваша, вежаваша, цу шеранка Іоъьхийта цlий дац ца далийта дикача кхъьегама шоай город кlы а тоаьь хозьярца цо сий лакха лоаттаье дош делар Магlалбика кхъьегамзошца партена, правительствана.

М. КАРАЕВ.

Доазол дехьара

РЕАЛИЗМА ГIУЛАКХ КОТДУВЛ

Хаддаьаь лаккху Германски Демократически Республика дунен хlалхьашта юкъера лоархlам. Укх тlехьарча хана цхьаьнена тlехьа шолларчlогlу доахаш дерrlадохь ГДР-цара шоай гlулакхаш, дипломатически викалаш цlаву-хьачу ухийт, цунцара шоай торговоэкономически культурни бувзаш шеруь. Хlаннза ӏдадахеча гlогlор-договор даьа ГДР-он Финляндеи шоайла посольствеи лелаяра хьакъехьа. ГДР шоаш бакъъяь тlаэшаш хилар дукха ха йоаццаш хьалхалкайар-Инде. Пакистанко, Непало, Ирано, Бурунде, Гаиас, Заир Республика. Швейцаре, Австре, Кипро, Ливано, Австралеи, Йеменски Іарбий Республика, Сьерра Леоне, Индонезе, Шаеие, Немецка-социалистически партиехьалхенца диломатически Іулакхаш леладе шоай безам хилар хьакъайкадьаь Америка Вlашингкийтски Штатина, Великобритане, Франце, Канада, Итале, Норвеге, Дане, Исланде, кхъчу паччаьхьаненаш.

ООН-а специализированни организаце — ЮНЕСКО-с дукха ха йоаццаш массава раьза а волаш шиӏ чlенаьла ӏдачуйцо ГДР, хlаьта ООН Генеральни секретара Курт Вальдхайма Нью-Йоркера ООН штаб-квартире массазара наблюдатель хила статут еннай цуьна. Укх лелошка ишшта Европана йолча ООН экономически комиссе йизза член а хинна ГДР-ах.

Немецки болхлойн ахархоэни гlаттара къьаьара паччаьхьалкхе ӏдаьо а дипломатически бакъъьяь тlаэшаш хиларо тешаа ду уж. Гlулакхаш хило тlагlоратьаьча дьхинаш хилара. Промышленносты чlоагlа дегlаена ӏдаизара паччаьхьалкхе а дуьне тlа хьалхалттара-на индустриальни эт мехках цlеI а т ГДР. Цунах тешам бенна Гlулакхаш леладу ерригача континенташка, хlаьта Европе, ма дарра-вьича, из юкъе йоаццаш къьастаде йиш йолаш дац цу континентера машари схерамзоен чlоагlъярца дувзаденна дола ихьаккха дош.

ГДР-ана ӏоагlаш дола гlулакхаш ӏелаДаро Договора кулгаш яздара тlехьа лаьтта инзаш. Боанна-Тавета правительства шоай вар «мара викал паь» на яхаш хиларо хьакъонх, хlанзвора проблемаш ФРГ-е инйсен кхетамаш кхетаеш хилар.

Цхьабакъда, Къьалбаседа Атлантически блока доазонел чуьхь хlанз а чакхдаха гlерташ да ГДР бакъъяь тlаэшара процесс юхакъовлеи тайп-тайпара бахьанаш а лехьаш из тlехьаккхеи лерхlани дола гlулакхаш. Мисала, НАТО декабрьски сесс кхайкадора, хьатlдоагlача гlора апреле-мае германски шин паччаьхьалкхена юкъера Договор юоагlдоина дьлъ-ьалъьяь цlьа хlама лаьохіа — ГДР-а дискриминаци яр, цунна из-тlаоаттабар, европейски континентера кхоккхам ӏдоагlбар дуьхьа уттадеш хинна хилар.

Советски Союзои кхъча социалистически мехкашеи кхоабададу ГДР-ан кхъча паччаьхьалкхенгlертеи юкъе цхьатlерра-на боккхача гlа дола гlулакхаш оттадар, ГДР-и, ФРГ-и ООН-ен дуненеи хlалхьашта юкъера кхъча органзацешеи ӏдачуйцар.

Цхьакха шеко яи, немецки болхлой-ахархой паччаьхьалке дуьнеи халкъашта юкъе шеровага мотгашка бакъъьяь тlаэшаро Европера кхерамзоен цхьана леладелаш гlулакхийн оваларга проблемаш толаме кхоастарвар дерригача дуьнеи тlара машар чlоагlбаран новкъостал дергlалдаеш.

И. СИВЦЕВ.
(АПН).

КАМБОДЖА. Чlоагlга тlом лаьтт мехка къьубекъята дийкъя тlа. Патриотически ниъайна дуьхьа ка йоаццаш тlоьне барца социаьлоаттаюе № 2 йолча наькъа райо-нера гlиоппенски сtуп йокхха грунаярдий.

СУРТ ТIА: атака еш ба камбоджийски патриоташ.

ВИА — ТАСС сурт.

ГIАДЖ— АМЕРИКАНСКИ ШКОЛА БЕЛГАЛО

«Юкъе цlа йоаккхаш йисаяь гlадж цlакхха а», — яздуь «Ньюсуик» яхача американски журнало, США школашка лелаюе кхетам балара методаш — цlа «педагогически Москва» проблемаза хетаяьча статья тlе журнало яздуь:

«Мукъъара лоlама тlехьаlаттараь тlа-тlа дуьхьаrlа лелкъашехьа я, школашка бераштта етгилга кхы-ла штатно — Массачусетс, Мэриленде, Нью-Джерсе — мара дийккадаш. Цхьабакъда, вокх юхеЙ-ача мехка ерригача территоре тlа школьни образзовани йоаккхаш хана оттилга шерра дьхьожа гlулакх да. Цул сонгlа. Техас штатечча город Далласа судо школера тlаэприйн ӏдаьгаш яь решени юонийта дукха ха йоаццаш дlаченяча США Лакхе-хьарча судо бакъъьяь а, дискриминаци шеран школашка кхетам балара чакхдоаха гlулакх а долаш дусаш хилар.

Даласски доин гlеттад шиннаь-перхочун-нерга дай бенйй дьлъ-кара пурт тоаьнеи денга дагlача бераштта етта муқъа бенача городской Іаьдлаатта дуьхьаьнгlа-чуча тlехьаrlа денз. Денгарочунта етгилга могайтара дукхагlбе-ча школьни советаша из тlаэ-дорх ца дуьне эгlаьзал йоаьшаш-ло долга а ну хана «кертах ца етта хьожи-ге» а ӏдалехьашкара я; уж «гумашни» принципаш практикане ехсачаьшени яи. Далласа ихьаи школера 15 шу даьна бейи» сов ӏоагlа етарах дукха ха йоаццаш ӏдачуйцаш. Цхьакха бераштта етгилга ӏдадаккхара дукха ха йоаццаш Штаташ-Гlаьнаца Къьаьаи комитетага йоаьна къьосам. ӏдаьхо лоаттабе дага ба царех лиъьабаш.

(«Ньюсуик» — АПН).

КАНИКУЛИЙ ДЕНОШКА

Грозиерча шахматни клубе чакхйоаь Ноич - Гlаьгlай проспекте-ле министерства 9-ча республикански спартакиада зачетогlа йоаьла шаьматех йолча команданий яхьаи. Хlанз вогlу тур чакхъьяьчаяь начул. тlехьаrlа хьакхъяча моттиге я № 56 йолча школа команда. Цуьи я 19,5 очко. Шолларча зеттаге я 15,5 очко яккха № 41 йолча школа команда. Цу командина юкъе довзаш я ше ловзаяьча вохрхіе а партех котьяьиа Мезиилова Мадина - №№ 22, 25, 47 йолча школай командех хlоранне 14,5 очко я. Турнир ӏдаьо хьоп я.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

КЪОНАЧА ТIЕХЬЕННА— КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Ужк деношка КПСС Нохч-Гlаьгlай обкома политдепарца Цlагlа хилар. г. Грознерча юкъарча образзователни школай коммунистически-хьехархой собрани. Цига дийцар: «Городерча школай дешархой, КПСС XXIV съезда белгалдаь ма хиллара. кхъьегам бецаш хьебаре. царна кхетам, профессиональни лостам балареи бакъа хlанчара хьалашш яь ӏдаьо кхы а тоабани» аош.

Собране ноклад биР КПСС Грозненски горкома секретара нов. Громова. Пренёех къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома секретара нов. Бубинова, № 58 йолча школа партпорганизасе секретара нов. Артамоновас, ЖБК - завода комсомольски организасе секретара нов. Антова. № 5 йолча школа-интернат директора нов. Шмагина, № 5 йолча профессионально-технически училища директора нов. Клянера. № 57 йолча школа класе. ге боацаш бечча балха организатора нов. Карагичаеве, № 2 йолча школа-интернат парторганизасе секретара нов. Башиловас.

Собране тlаийнар ресалюци.

КЪАХЬЕГАМИ ДЕШАРХОЙН

Общественни производстве дакъа лоацаш бола кагирхой да тlехь дукхагlа кхаьш хилар вахьа-на нохчаь а хинна дlаэттад вай мехка. Ишшта 1961—1965-ча ши. общественни производстве кхъьегаьех кхоалаелгlа дакъа кагирхой хилар. Хlаьта кlанзарча пхе шера чу дукхха а дукхагlа а хуттба. Цудухьа кокъарча дешара школа лоархlам денгара-дениа ӏаьхьа дакъа лапа кагирхой кийчбаь хьакъъьяь а.

Ужк тlехьарча шеранкка школаша, хьалъа образзоване организаци, партийни, советски, комсомольски организацеша дакъа а лоацаш. дикка тоабаь дешархой кхъьегаьгаш безаш кхебара болх.

Городерча кхоазткъа шоаь дешаш болад кагирхоех морхl эзар соагlа бер городерча предприятешка - тайп-тайпара профессеш Іомаеш да. Хlаьта ахкен канникулаш долча кокъа барlа эзар соагlга кагирхочо болх баьб комсомольско-чагирхой лагеранка.

Дешархой къьъьегаш безаш кхебара школашеи предприятешеи цхьана бага балха йоккха отыт Іоаьий дуккача коллективаша. Ишшта ужк тlехьъьарча масседж шера айъха бувзаш эттаб мехкаьтта чакхдоахача Анисимова цlерагlча заводан № 6 йолча школа дешархойн коллективашта юкъе.

Дуккхача хана денз дlа-кхоаладелча гlулакхашта тlехь школай хьехархошта а кхъьегамхой коллективашта а гучадуьл берий кхаьшташ. Цудухьа цар торо хуьлеш дола кагирхоша езанна професси предприятешка царна Іомае.

Дешархой къьъьегаш безаш кхебара фоомаш тайп-тайпара я. Хlанз хlара школа цу хьакъъьяь Іоаьь а опыт бе-бе я. Шоай школе ужк тlехьъьяча хана бена балха хьакъъьяь эйпаь собране гулбенаршта нов. Артамоновас.

Школана шефски новкъостал дер Грозненски хьчу бохаьм хьлараг дикалелор школе иоай вечнество вlашагlйолла. Школа кол дlаегlча гаьний бена, денгарочеш-ара гаьмшта. черноречевски хьунагlа дукха балхаш ду ма-лесничества юкъедоагlача бераша. 600 балха денна нийса йолча йоккха боль баьб дешархоша Грозненски хьун бохаме. Из гlулакх дешархошта дешадена хилар хьакъъьяь школера барех бlаь соьсlа бер Іалем лорадара общества членаш хиларо.

ЯЙЗАЧА ЕЗАЛУ ПРОФЕССИ

Хоаш ма хиллара, вlашиЙ кхъьега дупка йиш - йолаш дац кхъьегаьгаш безаш бераш кхелорен царна профессиональни лостам балареи доаш. Цудухьа дешаш бола кагирхошта профессиональни лостам балара дешаш а кьестаду городской координационни совето. Цу совето отгаьяча планагlа, хьехархоеча бу промышленни предприятешца, хlаьта хьехархой коллективаша, дешархошта профессиональни лостам балара болх. Цу хьакъъьяь хьокхаме ба № 91 йолча школашка Грозненски локомотивни депои коллективашта юкъера буьзам.

Школа дешархой белча кастката хьоанагlа баьккх хуьла деноо йиккгlа бола кхаьа а кхоа а болхлой. Цар, кхаьла ца хьош, ма ларра дичи балтах дыца — халонех а, дега салолам, тоам бечох а Бакъда дуьхьал машинашкъатой профессеш йоаьяйта Іаи дешархошта, царна йоаьиг тайптайнара профессеш предприятешка экскурсеи яр, профессех беседаш яр, кхаьа наьъашца. Бакъда, керттера терхам тlабохийт вай городерча промышленносте «Іоагlагlа» эшараша. Цу кхъьегаьга «Іоагlагlа» эшараша, Цу кхъьегаьга йиш хуп тlехьаеча хургlолла профессиларе дешархой уйла белгалъе. Ишшта бисае № 91 школа дукха дешархой деио болх бе.

Дешархошта профессионалын лостам балара хьакъъьехьара цха масал мара дац вай доаллаьр. Бакъда, цунна нийсса лоархlам болаш да дешархой дышша-ноошца бувзам лоаттабар а. Хlанз городерча школашка традици а хинна дlаэттад «Професси харжара хьакъъьяьча деша лоархlамах» яхача темах конференеш чакхйоахинга.

Дешархошта, школера дийца йистебоблаеце, шоаш хор-ра-ра професси белгалъе дича пов-къостал хьайдар нов. Аитова. Цар белгалъяь № 50 йолча школа заводан; заводо школанен перцонен гlулакхаш бан. Дешархошта хlара чакхйоаккхача мероприятеги болхлой профессеш дукхагlа йовзара тlаергаяь я заводен. школан кагирхоша цхьана ю- сайренаш, собранеш. Хlаьта школерча 25 дешархочо хlара кlиреина - ххоккха сахьат заводе довккх: ши сахьат болу беши цхьа сахьат-теорн Іомаеш. Цу дешархоша аттестаташа цхьана эшарга. аш шо-шиой профессеи дола дипломаш а.

Дешархошта профессиональни лостам балара хьакъъьеха Іоаьь заводе. Каст-каста тlема сийлен моттигашка, экскурсеш ю. Бокххача бе-замша вlашагlъеллна а наьха бе-зам тlаозаш а а бераша ӏхьа тlема сийлен музей.

ТОРОНАЙ ЕРРИГАШ А ЙЬХЬАЯЦ ОАРЦАГIА

Хоаш да дешархой къьъьегаьш белаш кхебелга юххьанцара классешкара хьадоахулга. Цхьабакъда дукха моттигаш шийлу къьъьегамга урокашта метгел хьехархоша кьыка предметех урожаш еш. Дукха школаш а городе хlанз а йохьанцара классаша лаьра-на къьъьегама - набинеташ. Йоаццаш Предприятешка кlезига юоаскъсеи, тlаьта уж а йоаггlаш болаш, кийчо ца еш, чакхйоах. №№ 9, 10, 44 йолча школашкара мастерскеш мел эпагчуна Іалашъяьяь. Дукхача школашка вlашагlъеллкаяи технически ерунжоаш. Хьагlакхьчий кхонача техни-кий городской стадин вlашагlъ-йолла еза ха. Цу гlулакхо торо хулийтарыар берий технически творчестваца эшшаш бола лостам балла.

Дукха да дешархошта профессионалын лостам балара йолча лелдарлоех дувца а. Городерча школай 9—10 классий 938 дешархочунга хьаьтlад малагlа говзал карlерзае безам бо шун шолла чакхъьякхкача, аьцца. Царех 67 процент барашш жоп деннад молагlча а ВУЗ-ашка дена дахача бе дац (!) аьина, 25 процент болчар лаьрхіа хlана ' хиннадац. 8,9 процент барашш мара хиннабац технически училищашка болхлой профессеш карlерзае датадолиш. Масала, № 3 йолча школа 10-ча класса дешархоех цхьакхха а хиннаш болхлой професси езанна—берригаш а лораш, хьехархой хlара безам болаш хиннаб.

Цу хьакъъьеха ма дарра дийпар нов. Бубинова.

Болхлой кадраш уж эшаш хlларга хьежжа кийчье еш. Цхьабакъда из декхар хlанз а ма дарра кхочашдуьлаш дац. Райончера школашкарча выпускникашка лаьча хаттаро хьакъъьехьа 150 дешархочох 11 мара болхло хlара безам бошш-ша хиллар, хlаьта 562 сагах 60 мара ПТУ дешь вахабезам болаш ца хилар.

Цуа совгlа производствана чlоагlа Іаткъьаш-да ВУЗ-ашка дена ца болаш бисарш мара предприятешца балха па ахара.

Цу масалаша къьъьега-хьакъонх городерча школашка дешадоахул профессиональни лостам балара балха кхъьегаьгаш безам бо-лаш хилар.

Хlанз а дукха моттигаш пийсу деина болча кагирхоех вай собществе хlама йиш йоаш зулаеш гlулакхаш доаккаш. Йiадахача цхьан шера Грозне мел хиннача зуламорча гlулакхех ийсса ахан дешархошта карlалъяьяь. Хlаьта уголовни бехктокхаме эзача кхе летача кагирхоех 47 процент барашш дешархой бе.

Цу бакъдарца ма дарра хьакъоех дешпрочита ӏдетам луча хlанз а дукха хкоачабоацарашш хилар. Цу гlулакха керттера бахьан -ӏунахцlена» коллектив вlашагlйолара тlакхуча цхьана йолча ӏодколлективаша цхьадола бахьанаш хилорех кхетам балара енакъьала - дола - бераш-бlаркгlа. ара дувлийтар да, - берий оамаЙаш ма ярра йоьлара - хьехархой, шиӏ-хаппахьа тlа ца, кхер да.

Уш кхоачабоацарашш ӏдадахара хоалдоаллолаш дола гlулакхаш болгалдир Грозне хьехархошта коммунистаьа.

М.-Р. ПЛИЕВ.

Газет арадувл шинарен, орен, шоаттен деношка

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 январь.
I ПРОГРАММА

16.00 — Литература. Спектакл. «Гренада». 16.30 — «Тахан Арктика» Антарктикай Пхьакар». тоькаеш доаш дуьнадо». 17.00 — Бечаьта доаш фильм. 17.15 — «Тамашийна фате». Пионерий республикански Шатlара тlаэвизина 18.00 — Кендодаршш. 18.10 — Милиционий лелориста тумнеркет. «9-та цатlелета пlанаш кхоачаьчча советски интеллигенте цхьаьяьна тумнеркет». 19.40 — «Эрсий тlа яхача искусстви бестваль. 19.00 — «Вашингтонски корреспондента яха телевизионна художественни фильма премьере. Хьалтара серий: «Хlара — хlара». Информационни программа. 21.30 — Концерт. 22.50 — Всемейлах Лоза СССР-а чемпионат. Майданк. Рицера передача. 23.30 — Кердадаршш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.20 — Юртара хахар (нохчий метталг). 18.50 — Документальни фильм. 19.00 — Нохч - Гlаьгlай ву гlолла. Информационни программа (эрсий. гlаггlай меттала). 19.20 — Кинокурьяр. 19.30 — Дуьнен хlамчаьнга кхерам обозрени (нохчий меттала). 19.45 — Шоаьна, бераш. 19.55 — Нурадилов Шерипlгlаьтай театра «Пlашатlкате» яьа спектакль (нохчий меттала).

РАДИО

9 январь

6.30 — Уртара Туйре. 6.45 — Хоаннаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Гроздецкий рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердолоз» газета обзор. 7.50 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Лемнаш, пайтет. Лаьхенах пола калеш. 8.40 — Москва. 10.00 — Нохч-Гlаьгlайнех радиовечер (эрсий меттала). 10.20 — Кердадаршш. 10.30 — Москва. 11.00 — Передачай программа. 11.05 — Ноьхчийн литература (гlаггlай меттала). 11.30 — Юртара хахар (нохчий меттала). 12.00 — Москва. 13.00 — Кердадаршш. 13.05 — Концерт. 13.30 — Москва. 14.00 — Кенда хоманаш (нохчий меттала). 14.30 — Москва. 15.00 — Кенда хоманаш (гlаггlай меттала). 15.30 — Москва. 16.00 — Кенда хоманаш (эрсий меттала). 16.30 — Москва. 17.00 — Кенда хоманаш (нохчий меттала). 17.30 — Москва. 18.00 — Кенда хоманаш (гlаггlай меттала). 18.30 — Москва. 19.00 — Кенда хоманаш (эрсий меттала). 19.30 — Москва. 20.00 — Кенда хоманаш (нохчий меттала). 20.30 — Москва.

10 январь

6.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.35 — «Ленинан новкъа» газета обзор. 7.50 — Москва. 8.15 — Хоаннаш, гостре гlолла. 8.20 — Передачай программа. 8.35 — Нохч-гlаьгlай ашарий концерт (нохчий меттала). 8.45 — Москва. 10.00 — Нохч-Гlаьгlайнех радиотеатр (гlаггlай меттала). 10.15 — Юртара хахар (нохчий меттала). 10.30 — «Болашш тlаьхьа» радиогазета (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 17.30 — Дуьнен хlамчаьнга обзор (нохчийн меттала). 18.10 — Кенда хоманаш (эрсий меттала). 18.20 — Кенда хоманаш (нохчий меттала). 18.30 — Кенда хоманаш (гlаггlай меттала). 19.55 — «Гlаьгlай мелла» радиогазета (нохчий меттала). 20.30 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллеп Грозне хумлалуш моркхаш а болаш, боачан ас а, хьомбасеш а, малгбузехара гlлакхъара боарме муж а хьекхаш ха хилеп температуре республике гlолла 2—6, Грозне 3—5 градус шовлаш болаш хилеп тарлу. Кхоанеи лоьмеи моркхаш а болаш, кхъ - юкъе ехха а еххаш, цхьаьнайолча моттигашка лоа лелхаш, бе-бе ваеттаеш а, кхъьегаьга а, малгбузехара боарме-шка 3—8 градус шовлаш болаш, деношка 1 градус шовлагlа 4 градус йолаш кхоачаш хилеп а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51. Ленина ульца 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; оедакторь зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни охларех куьгуван отделий — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта бохама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерие — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051 г. Грозный ул Ленина 11 (3-й этаж) Телефоны: редактора—3-44-96: зам редактора—3-39-11: ответственного секретаря—3-34-38: отделов партийной жизни, кадров — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдел писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография изв-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05014.

Заказ № 320.